

MULTIKULTURALNOST – MOST KOJI SPAJA KNJIŽNICE

MULTICULTURALISM – BRIDGE THAT CONNECTS LIBRARIES

Romana Horvat

Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar
pkic@bj.t-com.hr

Irena Ivković

Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar
irena@knjiznica-daruvar.hr

UDK / UDC 027.3

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 3. 10. 2014.

Sažetak

Poslanje je Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar približiti informacije, znanje i kulturu svim korisnicima bez obzira na njihovu dob, nacionalnu pripadnost, vjersko ili političko opredjeljenje, odgovoriti na zahtjeve korisnika stručno utemeljenim uslugama pomoću suvremene tehnologije. Vezano uz multikulturalnost zajednice u kojoj Knjižnica djeluje, nastojali smo manjinskom stanovništvu približiti jezik i kulturu njihovih matičnih zemalja. Posljednje dvije godine intenzivno razvijamo programe i iskustva sa sestrinskom knjižnicom u Češkom Tešinu (Češka Republika) i Narodnom i univerzitetskom bibliotekom "Derviš Sušić" Tuzla u Bosni i Hercegovini. Cilj djelovanja Knjižnice je nastojati razvijati interkulturalnu komunikaciju kako bismo čitanje i pisanu riječ približili svim skupinama korisnika.

Ključne riječi: multikulturalnost, sestrinske knjižnice, multikulturalna knjižnica, interkulturalna komunikacija

Summary

The Mission of the Public Library Daruvar is to provide information, knowledge and culture to all its users regardless of their age, nationality, religion or political orientation, and to fulfill users' requests using modern technology if necessary. Since our local community is multicultural, the Daruvar Public Library has been working on bringing together the minorities and their native languages and cultures. For the past two years, we have developed intensive programs and have shared our experiences with our sister library in Czech Republic and the National and University Library "Derviš Sušić" in Tuzla, Bosnia and Herzegovina. The main goal of the Daruvar Public Library is to continue developing intercultural communication in order to bring reading closer to different groups of library users.

Keywords: multiculturalism, sister libraries, multicultural library, intercultural communication

1. Uvod

Ministarstvo kulture 2012. godine uputilo je dopis narodnim knjižnicama o osmišljavanju strateškog plana. Cilj je strateškog planiranja preispitati postojeće stanje te pokušati odrediti pravac djelovanja gledano iz perspektive tehnoloških i društvenih promjena koje utječu na rad knjižnica.

Poslanje Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar uvijek je bilo jasno definirano, no sada je trebalo osmisliti programe i aktivnosti po kojima će Knjižnica biti prepoznatljiva u javnosti te koja će za što manje novca uključiti što više raznovrsnih programa poticajnih za društvo u kojem djeluje. Dakle, trebalo je osmisliti programe i aktivnosti kojima bi približila informacije, znanje i kulturu građanima grada Daruvara i okolice te njihovim gostima. Osmisliti programe i aktivnosti kojima bi odgovorila na potrebe i zahtjeve korisnika odabranim, stručno utemeljenim uslugama kojima se potiče čitanje, pridonosi nepristranoj obaviještenosti građana, obrazovanju i bogaćenju kulturnoga života svakog pojedinca u zajednici bez obzira na njegovu dobnu, rasnu ili nacionalnu pripadnost, vjersko ili političko opredjeljenje, u različitim oblicima i s pomoću suvremenih tehnologija.

S obzirom na strukturu stanovništva u gradu Daruvaru i okolici, bilo je za očekivati da će knjižnica razvijati multikulturalne zbirke i usluge te na taj način njegovati kulturnu raznolikost zajednice u kojoj djeluje.

IFLA-in Manifest za multikulturalnu knjižnicu navodi kako knjižnice imaju važnu ulogu u društvu jer predstavljaju i čine dostupnima različite kulturne izričaje koji odražavaju lokalnu i globalnu kulturu. Budući da su knjižnice

u bliskom doticaju s mnogo populacijskih skupina te su ujedno i mjesta koja su otvorena za sve i dostupna svima, idealno su mjesto okupljanja te nude mogućnost susreta svih skupina društva. Prema Manifestu, čak i ako korisnik nije u neposrednom doticaju s drugim korisnicima, ili mogućim korisnicima, postoji osjećaj obostranog razumijevanja koji proizlazi iz toga što korisnici vide pripadnike drugih kultura koji koriste usluge knjižnice.¹

Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar nastoji služiti svojoj zajednici što je moguće više nudeći programske sadržaje, usluge i zbirke svim pripadnicima zajednice podjednako, kako većinskom tako i manjinskom stanovništvu.

2. Multikulturalnost zajednice u kojoj djeluje Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar

Grad Daruvar i okolne općine poznati su po šarolikom nacionalnom sastavu stanovništva, tim više što na području grada i okolice žive pripadnici više od 20 narodnosti, među kojima su najbrojniji Hrvati, Srbi i Česi.² Dakako da se ovako šarolik sastav stanovništva odražava i na kulturna obilježja, folklor i narodne običaje. Ovakvoj pojavnosti multietničnosti i multinacionalnosti uvelike je pridonio geografski položaj na granici između istoka i zapada, na granici raznih civilizacija, kultura i migracija stanovništva koje su iz toga proistekle.³

Dobro je poznata činjenica da je grad Daruvar, u kojemu Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar djeluje, središte češke manjine u Republici Hrvatskoj te prema popisu stanovništva iz 2011. godine pripadnici češke nacionalne manjine broje 21,36 posto od ukupnog broja stanovništva grada.⁴ Shodno tome, 2007. godine Središnja knjižnica za češku manjinu u Republici Hrvatskoj, koja je dotad bila smještena u Bjelovaru, preseljava u Daruvar i počinje djelovati u sklopu Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar njegujući češki jezik i kulturu

---

¹ Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice : s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. 1. hrvatsko izd. prema 3. izd. izvornika. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 54.

² Prema Popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine u Daruvaru živi 61,28% Hrvata, 12,28% Srba i 21,36% Srba.

³ Usp. Kuzle, Miroslav; Slobodan Crnobrnja; Damir Šargač. Narod i običaji. // Daruvar / ur. Kuzle, Miroslav et al. Zagreb : Turistkomerc, 1987. Str. 59.

⁴ Državni zavod za statistiku. URL: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1469.pdf (2015-01-30)

kroz literaturu na češkome jeziku i programe namijenjene pripadnicima češke manjine (predavanja, poučne radionice, književne večeri s manjinskim autorima) i kroz suradnju s ustanovama i udrugama češke nacionalne manjine (Savez Čeha u Republici Hrvatskoj, škole, NIU Jednota, Češke besede, Češka knjižnica Franta Burian).

3. Multikulturalne knjižnice

Uspostavljanje međukulturnog dijaloga zajednice u kojoj djeluje pred knjižnicu, ne samo narodnu, nego i školsku, postavlja velik zadatak jer knjižnica ustrojem multikulturalnih knjižničnih službi i usluga potiče uključivanje nacionalnih manjina u zajednicu u kojoj djeluje, kao što i ostatak zajednice pokušava pripremiti za multikulturalnu interakciju. Knjižnice imaju iznimno značenje u uspostavljanju međukulturnog dijaloga jer je zadaća knjižnica kao informacijskih središta “osigurati pristup informacijama za sve građane, bez isključivanja na bilo kojoj osnovi”.⁵

Kako je i navedeno u IFLA-inim smjernicama za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice, zadaća je knjižnica posvećivanje posebne pažnje kulturno različitim skupinama u zajednicama u kojima djeluju. Ove skupine uključuju autohtono stanovništvo, useljeničke zajednice, osobe kulturno mješovitog podrijetla, transnacionalne osobe i iseljenike, azilante, izbjeglice, osobe s pravom privremenog boravka, imigrante i nacionalne manjine.⁶

Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar u svome Strateškom planu navodi posebnu brigu i stvaranje uvjeta za programske sadržaje namijenjene nacionalnim manjinama zastupljenim u gradu Daruvaru i okolnim općinama s ciljem jačanja kolektivne snage i svijesti o kulturnoj raznolikosti i multikulturalnosti zajednice.

---

⁵ Stričević, Ivanka. Predgovor hrvatskom izdanju. // Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice : s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. 1. hrvatsko izd. prema 3. izd. izvornika. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 7.

⁶ Usp. Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice : s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. 1. hrvatsko izd. prema 3. izd. izvornika. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 17.

4. Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar – multikulturalna knjižnica

4.1 Suradnja Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar i sestrinske knjižnice, Gradske knjižnice Češki Tešin iz Češke Republike

Ujesen 2011. godine, na inicijativu Ministarstva kulture Republike Hrvatske u sklopu međunarodnog programa NAPLE Sister Libraries, Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar ostvaruje međunarodnu suradnju sa sestrinskom knjižnicom, Gradskom knjižnicom Češki Tešin u Češkoj Republici. Bio je to prirodan slijed poslovne suradnje zbog izostanka jezične barijere.

U proljeće 2012. godine, uoči obilježavanja Andersenovog rođendana, Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar priključuje se velikoj manifestaciji *Noć s Andersenom* na prijedlog sestrinske knjižnice u kojoj se ovaj program do tada provodio trinaestu godinu za redom.

U knjižnicama diljem svijeta posljednji petak u ožujku petnaestak prijavljenih najmlađih članova knjižnice prespava u vrećama za spavanje. Djeca tu noć slave Andersenov rođendan kroz niz čitalačkih i drugih aktivnosti. Zajedničkim programom pomoću video konferencije, djeca Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar razgovaraju s djecom iz Gradske knjižnice Češki Tešin. Pomoću video konferencije najmlađi sudionici Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar vidjeli su se i s najmlađim sudionicima iz sestrinske knjižnice, Narodne i univerzitetske biblioteke “Derviš Sušić” Tuzla iz Bosne i Hercegovine. Ovaj događaj jako je dobro prihvaćen u javnosti jer je jedinstven u našoj zemlji, a podršku programu daje i Ministarstvo kulture. Ove je godine program u Pučkoj knjižnici i čitaonici Daruvar proveden treći put, a Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar potaknula je uključivanja u spomenuti program sestrinske knjižnice iz Bosne i Hercegovine.

Ujesen te iste godine osmišljena je i zajednička mrežna stranica, tzv. *webik* u koju unosimo programe i aktivnosti vezane za rad Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar i Gradske knjižnice Češki Tešin.

Ujesen 2013. godine izrađujemo i *Knjigu o gradu*. Češka djeca, učenici osnovne škole, izradila su knjigu o gradu Češkom Tešinu, a naša djeca, također učenici osnovne škole, o Daruvaru. Djeca su tijekom ciklusa radionica crtala i pisala najzanimljivije podatke o gradu u kojemu žive, a svečana promocija održana je u studenome. Promocija je bila vrlo neobična jer su na njoj prisustvovali gradonačelnici obaju gradova, a i sama je promocija održana pomoću video konferencije.

U proljeće 2014. godine, najmlađi korisnici Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar sudjelovali su i u zajedničkom projektu *Postani pisac s...* To je također bio međunarodni literarni projekt u kojemu su sudjelovali s Poljacima,

Slovacima, Česima – naša sestrinska knjižnica. Radovi naših šest Daruvarčana uvršteni su u međunarodni elektronički zbornik koji se može pogledati na stranici: http://issuu.com/szymczysko/docs/sta___se_spisovatelem_s..._sborn__k. Dvije kolegice knjižničarke održale su ciklus radionica kreativnog pisanja s prijavljenim učenicima te ih potaknule na pisanje literarnog sastavka na temu *To je bio dan za pamćenje*. Na tu temu ciklus radionica održan je i u ostalim spomenutim zemljama, a izabrani sastavci objavljeni su u zborniku. Svečana promocija, na kojoj su sudjelovali dožupani Bjelovarsko-bilogorske županije i dogradonačelnice Grada Daruvara, a na kojoj su čitali objavljene sastavke, održana je polovicom 2014. godine.

Ovako osmišljeni projekti i aktivnosti potiču nas na upoznavanje kultura drugih naroda te ih smatramo bitnima u obogaćivanju vlastite opće kulture i poimanju životnih vrijednosti. Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar na ovaj način ispunjava svoje glavno poslanje, kojim razvija i vlastitu strategiju.

4.2. *BiH kutak – knjižnična zbirka Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar*

S obzirom na velik postotak stanovništva iz Bosne i Hercegovine koji nakon ratnih zbivanja svoj život nastavljaju na području grada Daruvara i okolnih općina, metodom neformalnog razgovora s korisnicima Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar, pripadnicima narodnosti Bosne i Hercegovine, zaključeno je da u gradu Daruvaru ne postoji nijedna formalno organizirana ustanova koja bi provodila programe vezane za očuvanje bosansko-hercegovačke kulture, jezika i umjetnosti. Kod ove skupine korisnika javio se interes za organiziranje kulturnih sadržaja i programa koji bi zadovoljavao njihove društvene i kulturološke potrebe.

Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar početkom 2014. godine, pokrenula je osnivanje BiH kutka koji sadrži književna, filmska i glazbena ostvarenja bosansko-hercegovačkih autora koja su korisnicima knjižnice dostupna za posudbu.

BiH kutak zamišljen je kao izdvojeni kutak unutar Studijskog odjela, odnosno još jedna u nizu zbirki Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar koje korisnicima nudi prostor za druženje, doticaj s recentnim bosansko-hercegovačkim književnim, filmskim, glazbenim, kulturnim i društvenim novitetima, kao i dnevnim, tjednim i mjesečnim tiskom.

BiH kutak je mjesto opuštanja i druženja, namijenjeno svim nacijama, religijama i onim ljudima koje veže ljubav prema Bosni i Hercegovini, bez

obzira kakav razlog oni imali za to, a žive i djeluju na području grada Daruvara i njegove uže i šire okolice.⁷

Nakon dogovorene kulturne suradnje između dviju knjižnica, Narodne i univerzitetske biblioteke “Derviš Sušić” Tuzla i Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar, koja je postignuta u listopadu 2013. godine, već u veljači stvoreni su uvjeti za otvorenje BiH kutka u daruvarskoj knjižnici. Sva građa bosansko-hercegovačkih autora izdvojena je iz ostatka fonda i prenesena u fond *BiH kutka*, tj. zbirke. U vrijeme otvaranja, kutak je brojio 231 svezak knjiga te 20 naslova multimedijalne građe. Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar tom je prigodom primila donaciju od Narodne i univerzitetske biblioteke “Derviš Sušić”, u sklopu koje je daruvarskoj knjižnici donirano 85 novih naslova monografija i serijskih publikacija bosansko-hercegovačkih autora. Osim toga, do danas je vlastitom kupnjom nabavljeno novih 50 svezaka knjiga recentnih bosansko-hercegovačkih pisaca, što ovu zbirku čini aktualnom i zanimljivom široj javnosti.

Zbirka sadrži djela nagrađivanih autora mlađega naraštaja poput Aleksandra Hemon, Nihada Hasanovića, Miljenka Jergovića, Nure Bazdulj-Hubijar, Faruka Šehića, Nedžada Ibrahimovića i dr.

Također, otvaranjem hrvatskog tržišta bosansko-hercegovačkim nakladnicima, sve češće imamo prigodu doći u doticaj s recentnim književnim ostvarenjima autora iz Bosne i Hercegovine te se nadamo da će nabava građe na bosanskom jeziku, odnosno bosansko-hercegovačkih autora i ubuduće poprimati uzlaznu putanju.

Prema dosadašnjoj statistici provedenoj od veljače do kolovoza 2014. godine, razvidno je da je otvaranje *BiH kutka* bio izvrstan pomak u ponudi novih sadržaja korisnika Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar. Primijećeno je da korisnici rado posjećuju Studijski odjel i na dnevnoj razini posuđuju od 3 do 5 naslova iz BiH kutka, vole raspravljati o pročitanoj te nerijetko traže savjete pri izboru knjiga za čitanje.

Zbirka je, dakako, namijenjena svim pripadnicima zajednice te građu ove zbirke posuđuju podjednako pripadnici narodnosti Bosne i Hercegovine, većinsko stanovništvo, kao i pripadnici ostalih nacionalnih manjina grada Daruvara.

Budućnost BiH kutka trebala bi se razvijati u smjeru pripreme i provedbe kulturno-animacijskih programa vezanih za Bosnu i Hercegovinu, bosanski jezik, glazbu, književnost, film, kao i sve ostale vrste umjetnosti. Prvi takav

---

⁷ Usp. Ivković, Irena. BiH kutak Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar. // Svezak 16, 16(2014.), 37.

program koji je priređen u Pučkoj knjižnici i čitaonici Daruvar, bila je promocija prve Bosanske Biblije.⁸

Prema planu i programu rada Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar za 2015. godinu planirani su programi koji uključuju gostovanja bosansko-hercegovačkih suvremenih autora. Među njima nalaze se tuzlanska književnica za djecu Jagoda Iličić koja je ove godine nominirana za Memorijalnu nagradu Astrid Lindgren za cjelokupno književno djelo, te Nedžad Ibrahimović, književni i filmski kritičar, scenarist, autor dokumentarnih filmova, esejist, književnik i profesor književnosti i filma na Filozofskom fakultetu u Tuzli.

Nadamo se da će Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar ovime pridonijeti i potpomoći osnivanje formalne ustanove prijatelja Bosne i Hercegovine u Republici Hrvatskoj, što je započeto tijekom 2014. godine, te da ćemo zajedničkim snagama razvijati programe i događanja vezane za Bosnu i Hercegovinu, njezine narode, njezinu kulturu, tradiciju i običaje.

---

⁸ Prvo izdanje prvoga cjelovitog prijevoda Biblije na službeni bosanski jezik izašlo je iz tiska sredinom 2013. godine, nakon više od 10 godina prevodilačkog rada odabranog tima bosansko-hercegovačkih bošnjačkih teologa i lingvista i teologa islamskog religijskog porijekla i/ili pripadnosti. Prijevod Staroga zavjeta zasnovan je na tekstu *Biblija Hebraica Stuttgartensia*. Prijevod Novoga zavjeta zasnovan je na tekstu *United Bible Societies' Greek Text*. Utemeljitelj projekta bio je Stuart Moses Graham, član Muckamore Presbyterian Church iz Sjeverne Irske. Stručni voditelj projekta bio je James Dannenberg iz Istambula, anglikanski lingvist s Oxforda, savjetnik vodećih svjetskih biblijskih prevoditelja i jedan od članova tima prevoditelja posljednjeg prijevoda Biblije na turski jezik. Urednik je bio bošnjački slobodni znanstvenik Dr. Redžo Trako. Članovi prevoditeljskog tima bili su vodeći bošnjački lingvisti i teolozi: Dr. Senahid Halilović, profesor *Filozofskog fakulteta* u Sarajevu, predsjednik Slavističkog komiteta Bosne i Hercegovine, koautor Rječnika bosanskog jezika i urednik Pravopisa bosanskog jezika. Akademik Dr. Rešid Hafizović, zamjenik direktora i profesor *Fakulteta islamskih nauka* u Sarajevu i član Iranske akademije nauka. Dr. Ismail Palić, profesor *Filozofskog fakulteta* u Sarajevu, i stručnjak za sintaksu bosanskog jezika, te Edib Kafadar, šef Ureda za odnose sa javnošću prvog privatnog univerziteta u Sarajevu – *School of Science and Tehnology*.

5. Zaključak

Grad Daruvar s 9 okolnih naselja u kojima Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar djeluje, broji više od 20 narodnosti okupljenih na 64 kvadratna kilometra ukupne površine. Sa svojih 1.702 korisnika, koji čine 14,63 posto ukupnog broja stanovnika,⁹ logično je da Knjižnica mora razvijati usluge i činiti ih dostupnima sve većem broju pripadnika zajednice. S obzirom na najveći postotak pripadnika češke nacionalne manjine, ne samo u gradu Daruvaru, nego i u čitavoj Republici Hrvatskoj, Središnja knjižnica za češku manjinu smještena je upravo u Daruvaru i to u Pučkoj knjižnici i čitaonici Daruvar. Nudeći knjižnične usluge ovoj skupini stanovnika, knjižnica je već 2007. godine postala multikulturalno središte. Međutim, vizija Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar sastoji se od nastojanja da knjižnica postane ravnopravan i sastavan dio europske mreže knjižnica, kao i u ustrajnosti na jačanju vrijednosti multikulturalnog društva. Strateško planiranje u Pučkoj knjižnici i čitaonici Daruvar među ostalim ciljevima navodi i osiguravanje jednake dostupnosti svim vrstama informacija na raznovrsnim medijima (tiskana građa: knjige, časopisi, novine i sl., AV građa, elektronički mediji i dr.) bez obzira na njihovu dob, spol, društveni status, naciju, vjeru, rasu... te jačanje međunarodne suradnje dviju sestrinskih knjižnica (Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar i Gradske knjižnice Češki Tešín).¹⁰ Na ovaj način Knjižnica nastoji biti potpora društvenom uključivanju svih marginaliziranih skupina građana.

Bliskom suradnjom s dvjema inozemnim knjižnicama – Gradskom knjižnicom Češki Tešín iz Češke Republike i Narodnom i univerzitetskom knjižnicom “Derviš Sušić” Tuzla iz Bosne i Hercegovine, uočavanjem njihovih primjera dobre prakse, Pučka knjižnica i čitaonica nastoji pružiti što bolje usluge, bogatije zbirke i programske sadržaje namijenjene korisnicima koji žive na području grada Daruvara, a čije su matične domovine Češka Republika te Bosna i Hercegovina. S obzirom na to da su i srpska i mađarska nacionalna manjina u Daruvaru vrlo brojne (srpska s 12,28 posto, mađarska s 0,98 posto), nastojat ćemo i ovim manjinskim skupinama pružiti knjižnu i neknjižnu građu vezanu za kulturnu baštinu njihovih domicilnih zemalja.

Na ovaj način Pučka knjižnica i čitaonica Daruvar postaje most spajanja različitosti, premošćivanja interkulturalnog jaza i razvijanja interkulturalnog dijaloga.

⁹ Prema Popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, grad Daruvar ukupno broji 11.633 stanovnika.

¹⁰ Nacrt Strateškog plana Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar 2012.-2014. URL: [http://www.knjiznica-daruvar.hr/dokumenti/planovi-i-izvjesca/ \(2015-01-30\)](http://www.knjiznica-daruvar.hr/dokumenti/planovi-i-izvjesca/(2015-01-30))

LITERATURA

Dragojević, Sanjin; Milena Dragičević-Šešić. Menadžment umjetnosti u turbulentnim vremenima. Zagreb : Naklada Jesenski i Turk, 2008.

Državni zavod za statistiku. URL: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1469.pdf (2015-01-30)

Dumbović, Gordana; Natalija Antić Bjelajac. Tjedan stranih kultura u Gradskoj knjižnici i čitaonici Petrinja. // Knjižnica komunikacijsko i multikulturalno središte lokalne zajednice. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2012. Str. 367-370.

Faletar Tanacković, Sanjica; Darko Lacović; Snježana Stanarević. Multikulturalne knjižnične usluge : istraživanje informacijskih potreba i ponašanja pripadnika jezičnih manjina u Osječko-baranjskoj županiji. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4(2011), 49-94.

Horvat, Aleksandra. Knjižnice u službi svoje zajednice. // Knjižnica komunikacijsko i multikulturalno središte lokalne zajednice. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2012. Str. 21-32.

Ivković, Irena. BiH kutak Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar. // Svezak 16, 16(2014.). str. 37.

Kuzle, Miroslav; Slobodan Crnobrnja; Damir Šargač. Narod i običaji. // Daruvar / ur. Kuzle, Miroslav et al. Zagreb : Turistkomerc, 1987. Str. 59.

Meić, Ismena; Zdenka Sviben. Knjižnice grada Zagreba kao komunikacijsko središte. // Knjižnica komunikacijsko i multikulturalno središte lokalne zajednice. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2012. Str. 45-62.

Nacrt Strateškog plana Pučke knjižnice i čitaonice Daruvar 2012.-2014. URL: <http://www.knjiznica-daruvar.hr/dokumenti/planovi-i-izvjesca/> (2015-01-30)

Sabljak, Ljiljana; Marina Lončar. Multikulturalne knjižnične usluge – strateški programi Knjižnica grada Zagreba. // Knjižnica komunikacijsko i multikulturalno središte lokalne zajednice. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2012. Str. 269-283.

Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice : s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. 1. hrvatsko izd. prema 3. izd. izvornika. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 17.

Stričević, Ivanka. Predgovor hrvatskom izdanju. // Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice : s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. 1. hrvatsko izd. prema 3. izd. izvornika. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 7.